

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 18/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Andrejom Garom, advokátom, Štefánikova 14, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Prievidza č. k. 5C/43/2022-121 z 23. júna 2023 a rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 8Co/11/2023-141 z 27. septembra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením okresného súdu a napadnutým rozsudkom krajského súdu. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie okresného súdu zrušiť.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 6C/34/2022 sa sťažovateľ proti žalovanej domáhal náhrady škody z titulu cestovných výdavkov vynaložených v dôsledku zmarenej realizácie styku s maloletým synom. Okresný súd rozsudkom č. k. 6C/34/2022-74 z 24. februára 2023 zaviazal žalovanú zaplatiť sťažovateľovi náhradu škody vo výške 104,48 eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 2. augusta 2022 do zaplatenia (výrok I), vo zvyšku súd konanie zastavil (výrok II) a náhradu trov konania sťažovateľovi proti žalovanej nepriznal (výrok III). Na základe odvolaní podaných sporovými stranami krajský súd rozsudkom č. k. 8Co/11/2023-141 z 27. septembra 2023 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti vo výroku I tak, že žalobu zamietol a žalovanej priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania proti sťažovateľovi v rozsahu 100 %.

3. Napadnuté uznesenie okresného súdu bolo vydané v konaní vedenom pod sp. zn. 5C/43/2022 a bolo ním rozhodnuté o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka z 26. apríla 2023, ktorým zaviazal sťažovateľa k povinnosti nahradiť úspešnej žalovanej trov

právneho zastúpenia vo výške 458,32 eur. Napadnutým uznesením bola sťažnosť sťažovateľa zamietnutá a žalovanej bola priznaná náhrada trov sťažnostného konania vo výške 24,98 eur.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že rozsudkom krajského súdu bolo zasiahnuté do jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to z dôvodu, že krajský súd „*nepreskúmateľne, arbitrárne, nesprávne a najmä bez riadneho zdôvodnenia*“ zmenil rozsudok okresného súdu bez toho, aby sa náležite oboznámil so skutkovým a právnym stavom, s vykonanými dôkazmi a ustálenou súdnou praxou. Sťažovateľ nesúhlasí s právnym posúdením veci zo strany krajského súdu, v zmysle ktorého si žalovaná SMS správou z 23. augusta 2020 vo vzťahu k sťažovateľovi riadne a včas splnila informačnú povinnosť o nepriaznivom zdravotnom stave maloletého dieťaťa brániacom zrealizovať styk 24. augusta 2020, čím si zároveň splnila aj prevenčnú povinnosť vyplývajúcu jej z § 415 Občianskeho zákonníka, čo ju zbavuje zodpovednosti za vzniknutú škodu. Poukazujúc na niektoré súdne rozhodnutia, sťažovateľ argumentuje, že žalovaná v konaní nepreukázala, že zdravotný stav maloletého dieťaťa v čase realizácie styku objektívne vylučoval stretnutie so sťažovateľom. Rozhodnutie, v ktorom sa krajský súd v rozpore so závermi ustálenej súdnej praxe postaví za výlučne subjektívnu, nepodloženú a neoveriteľnú SMS správu v znení „*syn je chorý*“, nemôže byť považované za zákonné v súlade s požiadavkami kladenými na spravodlivý súdny proces a v súlade s najlepším záujmom dieťaťa, ktorého práva sú rovnako porušované.

5. Ďalej sťažovateľ namieta, že napadnutým uznesením došlo k takému excesu z požiadaviek kladených na spravodlivý proces, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania, a uvádza, že „*Konanie porušovateľa dosiahlo ústavnoprávnu dimenziu z dôvodu extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich konanie o výške náhrady trov konania, a to v dôsledku obsiahnutia prvku svojvôle, extrémneho rozporu s princípom spravodlivosti a nedostatočného odôvodnenia napádaného uznesenia*“.

6. Bez konkretizácie a bližšieho odôvodnenia sťažovateľ tvrdí, že „*nesprávna aplikácia príslušných ustanovení všeobecných právnych predpisov porušovateľom je hrubým popretím ich podstaty a zmyslu. Z ústavného hľadiska je neospravedliteľná, neudržateľná a dochádza tak k neprípustnému zásahu do práv sťažovateľa podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv, čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.*“.

7. V závere opäť bez konkretizácie a bližšieho odôvodnenia sťažovateľ konštatuje, že nesprávnym procesným postupom vo veci, najmä ak ide o zachovanie princípu kontradiktórnosti konania ako súčasť práva na spravodlivý proces, došlo k nesprávnym záverom, čím došlo k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivý proces a narušeniu právnej istoty, pokiaľ ide o vydanie súdneho rozhodnutia v súlade s platnými a účinnými normami práva Slovenskej republiky.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd považuje hneď v úvode za potrebné uviesť, že sťažovateľ v texte ústavnej sťažnosti ťažiskovo namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho

práva na spravodlivé súdne podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu, avšak vo formulovanom petite žiada, aby ústavný súd vyslovil len porušenie označených práv napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým bola zamietnutá sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania. Z odôvodnenia ústavnej sťažnosti pritom vyplýva, že jej podstata smeruje prevažne proti rozsudku krajského súdu.

9. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že v zmysle § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 tohto zákona neustanovuje inak. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom, teda tou časťou ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha, čím zároveň vymedzí predmet a rozsah konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej ústavnej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv. Ústavný súd výslovne zdôrazňuje, že viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania osobitne platí v prípadoch, v ktorých osoby požadujúce ochranu svojich základných práv a slobôd sú zastúpené zvoleným advokátom (IV. ÚS 287/2011, II. ÚS 644/2014, II. ÚS 660/2016, II. ÚS 359/2022, IV. ÚS 142/2022). Ústavný súd pritom opakovane judikuje, že vymedzený rozsah prieskumu ústavného súdu môže byť vo výnimočných okolnostiach modifikovaný (zvyčajne rozšírený) samotnými dôvodmi ústavnej sťažnosti (ako to *expressis verbis* vyplýva z § 45 zákona o ústavnom súde, pozn.), z ktorých ale musí zrozumiteľne vyplývať nespochybniteľný záujem sťažovateľa podrobiť ústavnoprávnomu prieskumu konkrétne a adresne vymedzené rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah (vymedzený predmetom, subjektom a inými, najmä časovými súvislosťami), na čo musí nevyhnutne vecne nadväzovať aj pregnantná súvzťažná ústavnoprávna argumentácia sťažovateľa. Jedine za kumulatívneho splnenia týchto podmienok je tak potom možné prekročiť petit ústavnej sťažnosti pri rešpektovaní ontologickej podstaty tohto ústavného inštitútu, potierajúc pritom prehnanú ústavnoprávnu solemnitú, ktorej dôsledky by mohli ohroziť materiálnu ochranu sťažovateľových základných práv a slobôd (I. ÚS 514/2020). V prerokováanej veci uvedené podmienky boli naplnené, a preto ústavný súd ustálil predmet svojho prieskumu tak, ako to je uvedené v bode 1 tohto uznesenia.

III.1. K napadnutému uzneseniu okresného súdu:

10. Z § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde v spojení s § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je neprípustná z dôvodu, že sa týka veci, o ktorej ústavný súd už rozhodol, okrem prípadov, v ktorých sa rozhodovalo len o podmienkach konania, ak v ďalšom návrhu už podmienky konania boli splnené.

11. Prekážka už rozhodnutej veci (*res iudicata*) bráni tomu, aby sa ústavný súd opakovane zaoberal a rozhodoval o totožných návrhoch doručených ústavnému súdu. Totožnosť veci je daná pri zhode predmetu konania, skutkových okolností, z ktorých sa uplatnené právo vyvodzuje, a identitou účastníkov konania. O takú prekážku by nešlo, ak chýba čo len jeden z uvedených znakov totožnosti veci.

12. Ústavný súd uvádza, že sťažovateľ v predchádzajúcej ústavnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 24. augusta 2023, ako aj v predmetnej ústavnej sťažnosti okrem iného namietal aj porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, ktoré malo spočívať v tom, že okresný súd nesprávne a bez náležitého odôvodnenia priznal žalovanej náhradu trov konania spočívajúcu v cestovných výdavkoch z miesta Bratislava, a nie z miesta Žiar nad Hronom, ktoré má preukazne výlučný vzťah ku konaniu, pretože každý úkon žalovanej bol realizovaný na pracovisku právneho zástupcu žalovanej v Žiari nad Hronom.

13. Uznesením č. k. I. ÚS 671/2023-19 zo 7. decembra 2023 ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol pri predbežnom prerokovaní z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti. Ústavný súd sa pritom zaoberal vznesenými námietkami sťažovateľa o porušení jeho práv pri rozhodovaní o výške právoplatne priznaného nároku na náhradu trov konania, a to jednak z dôvodu priznania náhrady trov konania žalovanej za cestovné a náhrady za stratu času, ako aj z dôvodu porušenia princípu kontradiktórnosti konania. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia v kontexte vznesených námietok prijal záver, že posudzované uznesenie okresného súdu nie je svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, v rozpore (nesúlade) s platnou právnou úpravou týkajúcou sa náhrady trov konania či nedostatočne odôvodnené a vzhľadom na predmet napadnutého uznesenia okresného súdu, ktorým bolo rozhodnuté o výške náhrady trov konania, ústavný súd nezistil ani výnimočný excés v postupe a záveroch uznesenia okresného súdu rozporný so samotnými princípmi spravodlivého súdneho konania, ktorý by mohol odôvodniť zásah ústavného súdu.

14. Na základe uvedených skutočností je potrebné bez pochybností konštatovať, že predošlé rozhodnutie ústavného súdu o odmietnutí ústavnej sťažnosti sťažovateľa pre jej zjavnú neopodstatnenosť v okolnostiach danej konkrétnej veci nemožno považovať za rozhodnutie „o podmienkach konania“, ako to má na mysli § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde, ktoré by bolo možné dodatočne splniť (ako to je napr. pri nesplnení zákonom predpísaných náležitostí ústavnej sťažnosti). Takéto rozhodnutie, naopak, vytvára prekážku veci rozhodnutej. Keďže napadnuté uznesenie okresného súdu už bolo ústavným súdom kvázimeritórne preskúmané, je ústavná sťažnosť smerujúca proti totožnému uzneseniu neprípustná a ústavný súd ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.2. K napadnutému rozsudku krajského súdu:

15. Ústavou vymedzená právomoc ústavnému súdu neumožňuje, aby nahrádzal rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je založená zákonom alebo na základe zákona. Ústavný súd môže uplatniť svoju právomoc až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ pred tým, ako požiada o ústavnú ochranu ústavný súd, musí vyčerpať všetky (iné) dostupné a účinné prostriedky ochrany svojich práv. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol (môže) domôcť ochrany svojich práv v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a v danom prípade Civilným sporovým poriadkom (ďalej len „CSP“) ustanovenými procesnými úkonmi (m. m. I. ÚS 161/02, I. ÚS 79/07).

16. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ sa v súvislosti s namietaným porušením označených práv podľa ústavy a dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu obrátil priamo na ústavný súd bez toho, aby proti nemu podal dovolanie. V ústavnej sťažnosti bez bližšieho odôvodnenia uviedol, že proti napadnutému rozsudku nie je možné podať dovolanie.

17. Argumentácia sťažovateľa vo vzťahu k tvrdenému neoprávnenému zásahu do práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu je založená na namietanej nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti napadnutého rozsudku a absencii jeho riadneho odôvodnenia.

18. V § 420 CSP sú taxatívne vypočítané procesné vady konania takého stupňa závažnosti, pre ktoré je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu v merite veci alebo rozhodnutiu, ktorým sa konanie končí.

19. Obsah normatívneho textu v § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia ich práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý súdny proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Medzi čiastkové práva tvoriace právo na spravodlivý proces patria aj právo na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia a zákaz svojvoľného (arbitrárneho) postupu súdu.

20. Ústavný súd v danej súvislosti konštatuje, že sťažovateľom predstretá argumentácia vo vzťahu k odôvodneniu napadnutého rozhodnutia obsahovo korešponduje s dovolacím dôvodom zakotveným v § 420 písm. f) CSP. Ústavný súd tak zastáva názor, že pred podaním ústavnej sťažnosti sťažovateľ mohol a mal namietat porušenie svojich práv uvedenými vadami napadnutého rozhodnutia krajského súdu v dovolaní, ktorého prípustnosť mohol odôvodniť na pôdoryse § 420 písm. f) CSP (pozri aj IV. ÚS 154/2020, II. ÚS 339/2020, III. ÚS 352/2021, I. ÚS 53/2023).

21. Ústavný súd si uvedomuje, že otázka posúdenia, či v konkrétnej veci sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v rámci takého konania do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Ústavný súd sa pri posudzovaní prípustnosti dovolania z pohľadu nutnosti jeho vyčerpania ako podmienky prípustnosti ústavnej sťažnosti (t. j. pri posudzovaní, či v konkrétnom prípade ide o účinný prostriedok nápravy) môže obmedziť výlučne na formálne posúdenie jeho prípustnosti. Dovolanie neprichádza do úvahy ako účinný prostriedok nápravy najmä vtedy, ak je na prvý pohľad zjavné, že dovolanie je v danom prípade neprípustné, napríklad preto, lebo to výslovne vylučuje procesná norma (napr. § 421 ods. 2 CSP, § 422 CSP a pod.). Ďalšou osobitnou výnimkou z pravidla o subsidiarite konania o ústavnej sťažnosti je situácia, ak sťažovateľ tvrdí a preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu patria na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

22. Meritórne preskúmanie ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavným súdom v situácii, keď nevyužil právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý mu zákon účinne poskytoval, t. j. nepodal dovolanie, hoci ho podať mohol a mal, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je

založené rozhodovanie o individuálnych ústavných sťažnostiach (I. ÚS 336/2018, IV. ÚS 522/2020, II. ÚS 12/2021, II. ÚS 101/2023).

23. Skutočnosť, že sťažovateľ mal k dispozícii na ochranu označených práv proti rozsudku krajského súdu dovolanie, ktoré riadne nevyužil, založila dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti v tejto časti ako neprípustnej podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

24. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších jeho návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2024

Peter Molnár
predseda senátu